

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Ясен Захариев Захариев, преподавател в направление 2.3.

„Философия” на Нов български университет

върху

научните трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор” по 2.3. Философия, обявен в ДВ бр. 47/04.06.2024 г., с единствен кандидат доц. Боян Красимиров Манчев, д.н.

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания

От направената справка е видно, че кандидатът Боян Манчев значително надхвърля минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ за заемане на длъжността „професор“ в професионално направление 2.3. „Философия“. Кандидатът има много повече от необходимия брой точки в определените от закона групи от показатели, което недвусмислено свидетелства за съответствието му с минималните национални изисквания.

II. Изследователска / творческа дейност и резултати

Изследователските и творческите изяви на кандидата са толкова разнообразни и многобройни, че трудно могат да се сведат до няколко категории. Поради това е неизбежно те да се редуцират при представянето им за целите на настоящото становище. Несъответствието в обема на становището ми от 3-4 страници и продукцията на Манчев, описана в приложената автобиография от 61 страници, ме принуждава да бъде съвсем схематичен. Ще започна с кратка оценка на работата му, която има отношение към изкуството и естетиката, след което малко по-подробно ще се спра на философските му работи и най-вече на последната му монография, която фокусира идеите му за свободата и модалната онтология през перспективата на Кантовия трансцендентализъм.

Манчев е автор и участник във всевъзможни форуми, артистични изяви, кръгли маси, семинари, изложби, книги и статии. Не може да не се спомене, че той пише съвместно с международно разпознаваеми философи като Жан-Люк Нанси и Федерико Ферари, какъвто е случаят с книгата „Устояването на творбата“ от 2021 г. Освен на български език Манчев изписва своите идеи в текстове още на френски, английски и италиански езици. Колкото и да е трудно да се обобщи това разнообразие, смятам, че не

бих сгрешил, ако кажа, че Манчев изследва най-общо пресечните пространства между естетиката, драматургията и политическата теория без да прокарва отчетливи разделителни линии между отделните области и дисциплини. Този холистичен подход му позволява да анализира по-общии културни феномени и връзки като добър пример за това е отношението на перформативните изкуства с политиката и дори очертаването на това, което той нарича „перформативен капитализъм“.

Манчев използва естетическата теория в контекста на изпълнителските изкуства най-вече в областта на театъра и танца, за да предложи още и своя философия на човешкото тяло, която жанрово и стилистично е доста оригинална. В книгата "Облаци: Философия на свободното тяло" (2017) с помощта на т.нар. от него „философска фантастика“ Манчев се обръща към въпроса за трансформациите на човешкото тяло. Темата и методите на философската фантастика са предмет на разгърнато изложение и доразвиване в книгата „Новият Атанор. Елементи на философската фантастика“ (2019), където философията се разтваря в артистичното въображение на автора. И в двете книги философията се стапя в пещта на изкуството отвъд всякакви академични и дисциплинарни ограничения.

Оттук ще премина към по-съществената за конкурса част от творческата и изследователската работа на Манчев, която е повече в дисциплинарното поле на академичната философия и по-малко в необозримите пространства на философската фантастика.

Темата за свободата очевидно и трайно присъства в работите на Манчев, както във вече споменатия художествено-естетически план, така и във философските му произведения, които се придържат към класическата трактатна форма. Най-важните книги в този план са „Свобода въпреки всичко. Том 1. Свърхкритика и модална онтология“ (2021) и последвалата я „Свят и свобода. Трансцендентална философия и модална онтология“ (2023). Втората книга предлага по думите на автора „различен хоризонт“ към проблема за свободата, претворявайки Кантовата критика на познанието в онтология на свободата. Така или иначе проектът, наченат в първата книга и допълнен във втората, все още не е завършен и очаква своето продължение в един бъдещ втори том на „Свобода въпреки всичко“.

Манчев развива в трактатите си оригинална философска перспектива, която той нарича „модална онтология“, заимствайки термина от Жак-Люк Нанси. Тя има претенцията да предлага нов подход към утвърдените в Модерната епоха епистемологични и онтологични парадигми. Така, както я разбирам от текстовете на

Манчев, обобщена в едно изречение, модалната онтология не се задоволява с установяването на условията на познанието и природата, което е същността на Кантовия трансцендентализъм, а се стреми да утвърди онтологично и безусловно модалното условие на всички условия – свободата. Модалната онтология и онтологията на свободата, както се намеква още в самото заглавие на „Свят и свобода“ са едно и също нещо. В контекста на трансцендентализма на Кант проектът на Манчев се превежда като „свръхкантианска задача“ по осъществяването на крайната цел на трансцендеталната философия – философията на свободата. В този смисъл философията на Кант се оказва само подготовка за философията на Манчев, която след проведената „свръхкритика“ преминава скокообразно към своя тетичен модус – едно фантастично конструиране на познанието и реалността.

Да се представи накратко този амбициозен и радикален философски (може дори да се нарече „метафилософски“) проект в рамките на такова становище е невъзможна задача. Предлаганата от Манчев модална онтология провокира съмнения и въпроси, което разбира се е характерно за всяка философска конструкция, особено ако в нея има такъв радикален заряд и такава претенция. Как и с какви теоретични средства се удостоверяват претенциите на самата радикална критика и резултатите, до които тя достига? Дали изпълнението на свръхкритическата задача и абсолютизирането на свободата в онтологичен смисъл, не би могло да ни доведе също и до нов вид догматизъм? Как се удържа формата на една модална категория, каквато е свободата, тогава когато тя се трансформира в абсолютно условие? Не се ли елиминират по-този начин самите понятия за модалност и свобода?

Независимо от възможните резерви и въпроси, които биха могли да бъдат изказани, резултатите от работата на Боян Манчев са значими както в теоретичен, така и в практичен план. Неговите изследвания смело предлагат нови концептуални рамки и провокират установени конвенции.

III. Учебна и преподавателска дейност

Боян Манчев изпълнява всички изисквания относно хорариума и студентската удовлетвореност в НБУ. Към това следва да се добави свръх-активната му работа като гост-професор в множество университети и институти извън България, както и трудно изброимите откритите лекции, семинари и представяния на книги, изложби, проекти.

IV. Административна и обществена дейност

Манчев е организатор и участник в десетки конференции, симпозиуми и форуми. Той участва и в множество международни проекти с ясно видими резултати. Ролята му в редакционни колегии и научни организации също е впечатляваща.

Заключение:

Като имам предвид изложеното до момента, изказвам твърдото си становище, че кандидатурата на Боян Манчев за заемане на академичната длъжност „професор” в направление 2.3. Философия е повече от убедителна, поради което и напълно я подкрепям.

Дата

Изготвил:

13.09.2024

/Доц. д-р Ясен Захариев/